

KANSEN

www.didactiefonline.nl
Monique Marreveld, hoofdredacteur

Kansen

Wat kunnen we doen?

- *Beleidsniveau*: segregatie, vroege selectie, inspectie
- *Bestuursniveau*: VVE, brede brugklas
- *Schoolniveau*: VVE, overgangsbeleid, groep 2/3, taal/rekenen
- *Leerkrachtniveau*: hoge verwachtingen, formatief werken, buitenwereld
- *Thuis*: invloed advies

www.didactiefonline.nl

Segregatie: Ons Soort Mensen

Naar opleidingsniveau van ouders (ipv etnisch)

Naar inkomen

Scholen met bijzondere onderwijsconcepten (veelal hoger opgeleide ouders)

Kleine religieuze scholen

Onderwijsverslag Inspectie, april 2018

Effecten:

Leraren trekken naar betere scholen (inspectie en LVO)

Burgerschap: intolerantie neemt toe (ICSS)

Minder leren van elkaar (optrekken aan)

www.didactiefonline.nl

Streaming (inspectieoordeel)

Toenemende streaming en tracking is ongunstig voor laatbloeiers en dat zijn juist vaker leerlingen van laag opgeleide ouders.

Tien jaar geleden zat nog maar 30% van de leerlingen in een homogene brugklas, nu is dat 46%.

Onderwijsverslag Inspectie, april 2016

Effecten:

Minder kennis en vaardigheid burgerschap vmbo (ICSS, 2018)

Meisjes minder leesvaardig (Van Hek, 2017)

Laatbloeiers eindigen lager (Vd Werfhorst 2015)

Vroege leerling dupe (Korthals Marie Webbink, 2015)

www.didactiefonline.nl

Discussie

Rendement

Druk schoolleiding, bestuur versus inspectie: als school het maar kan uitleggen?

Hoe zag je eigen schoolcarrière er uit: een rechte streep of een zigzag?

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

www.didactiefonline.nl

Internationale vergelijking en *demping*

‘De ongelijkheid blijkt het grootst in systemen die vroeg selecteren.’

‘De *manier* van selectie is uiteindelijk belangrijker dan het *moment* waarop je selecteert. Als er een objectieve standaard wordt gebruikt om het onderwijsniveau van leerlingen te bepalen, zoals de **CENTRALE EINDTOETS** in Nederland, dempt dat het negatieve effect van vroege selectie op gelijkheid.’

Herman van de Werfhorst, onderzoeksprogramma Variations in Educational Systems and Their Consequences for Inequalities, 2015

www.didactiefonline.nl

Bestuursniveau PO

VVE helpt mits:

Hoogopgeleid personeel

Goede educatieve programma's

Rijke interactie

Doorgaande leerlijn

Veen/Leseman, Pre Cool 2017;

Fukkink 2017; Willingham,

2017, Aarnoutse divers

Cultural literacy

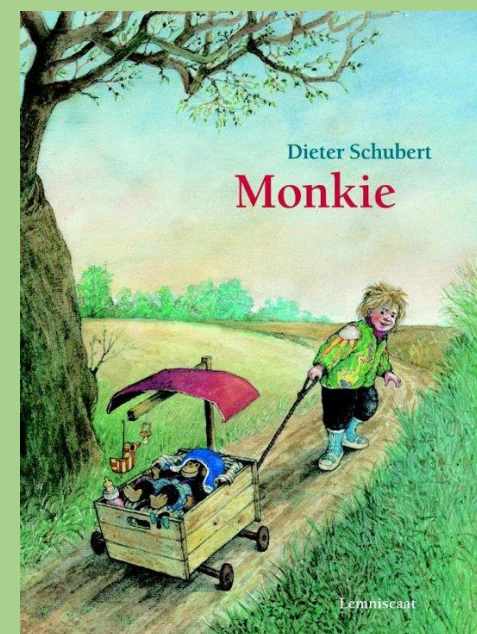
Knowledge Matters,

E.D. Hirsch 2016)

Tja..PO/VO: Faciliteiten personeel

Uren, scholing desgewenst (alleen ervaring
telt niet).

Van Veen 2010, Van de Graft divers

€€ €€ €€ €€

www.didactiefonline.nl

Schoolniveau PO

Begin vroeg met gericht aanbod en methodegericht werken

Leseman, 2017

‘Een ervaren leerkracht schaft de methode nooit af, die speelt ermee’

Bewustzijn klanken, letterkennis en benoemsnelheid in groep 2

Aarnoutse, 2018

Versoepel landing in groep 3; als er begingedrag is, door! (checklist). De spelende leraar en meer combi groep 2/3

Oenema 2018, Deunk divers

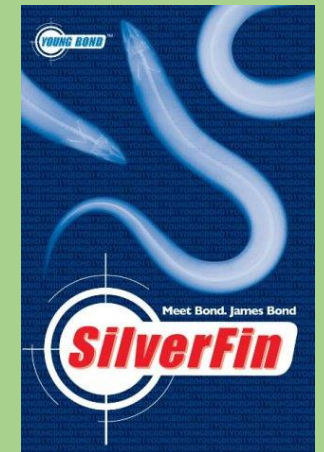
Zitten blijven helpt niet: grijp in.

Houtveen 2008, Vernooy 2008, Van der Leij 2014

Lezen en schrijven

Leesdip groep 5/6: onvoldoende contextuele kennis van wereld is schadelijk voor écht begrip. Rijk aanbod.

Ledoux, 2015; Vernooy, 2009, Christodoulou 2017, Hirsch 2016

www.didactiefonline.nl

Leerkrachtniveau PO/VO: verwachtingen

‘Talentoptimalisatie en gelijke kansen bijten elkaar’

‘Verschillen in toetsscores zijn gaan gelden als voorspellers van wat een kind kan. Maar die momentopnames worden selffulfilling prophecy's die de achterstand doen groeien.’

Denessen, 2017

Pygmalion-effect, Rosenthal en Jacobson

Maar leraren bieden leerlingen van wie ze hoge verwachtingen hebben meer gelegenheid tot leren: betere interacties, meer open vragen, minder directief, meer keuzevrijheid, meer tijd om te antwoorden, vaker positieve feedback en aanmoedigingen, meer oogcontact. Leerling besef: meer gemotiveerd, beter zelfbeeld, beter presteren. FAKE IT dus.

Timmermans, 2018

www.didactiefonline.nl

Leerkrachtniveau PO/VO:

Hoge verwachtingen van alle leerlingen
of beperkt differentiëren in verwachtingen

Fouten: kans om te leren voor leerlingen (*Dylan
Wiliam, Cijfers geven werkt niet uit*)

Fouten: reflectie op eigen les

Flexibel groeperen

Vaker groeperen op interesse dan op prestatie

Waarderen groepsinzet

Benadrukken mastery goals:
sturen op leren en taken ipv prestaties

Rubie-Davis, 2015 en Weinstein, 2002

www.didactiefonline.nl

De leraar wikt en weegt: het OORDEEL schooladvies

- Taal, lezen, rekenen
Driessen, 2005
- Scores LOVS uit groep 6/7 begrijpend lezen
Roeleveld, Van Aarsen, Luyten 2014
- Kennis van de wereld!
- Eindtoets
- Hoge verwachtingen
Jungbluth 2017, Ledoux 2015, Roeleveld, Mulder, 2014, Korpershoek, Van Rooijen 2016

- Ondersteuning ouders
- Einddoel/ambitie gezin
- Motivatie leerling
- Huiswerkplek

Twijfel bij meertaligheid?

Kijk naar:

Opleidingsniveau ouders

Sociaal-economische positie (boeken in huis)

Taligheid milieu

NIET naar thuistaal

Kuiken, 2017, Kuiken, Muysken, 2009, Ticheloven, 2017, Blom, 2017

www.didactiefonline.nl

Liefst MEERVOUDIG ADVIES

Leerling met meervoudig advies vmbo/havo, na 4 jaar VO vaak op positie passend bij hoogste advies.

Van Rooijen & Korpershoek, 2016

Plaatsing in een hogere onderwijssoort bij twijfel heeft een positief effect (544 -> vwo).

Borghans, 2015

Mind you:

Leerlingen met laagopgeleide ouders krijgen lagere schooladviezen dan leerlingen met gemiddeld opgeleide ouders, ondanks gelijke prestaties.

Korpershoek, Timmermans e.a., 2016

Laag opgeleide ouder vraagt minder snel om aanpassing van het advies, ook als de uitslag van de eindtoets hoger is dan het oorspronkelijke advies.

Korpershoek e.a., Smeets, Driessen, 2016

www.didactiefonline.nl

DIDACTIEF
OPINIE EN ONDERZOEK VOOR DE SCHOOLPRAKTIJK

...liever brede en meerjarige brugklas voor de VMBO'er

Effect:

Met name kinderen **van lagere opgeleide** ouders stromen vaker op in een brede brugklas.

Korpershoek e.a. 2016, Werfhorst 2016

Voor leerlingen met vwo-advies is het ongunstig om in een brede brugklas te gaan zitten.

Kuyper, 2012

Afstroom

Ongeveer 15% van de scholieren blijft in de eerste drie jaar van de middelbare school zitten of stroomt af naar een lager schoolniveau.

Beeld van wat ze aankunnen op school, zogenaamde cognitief zelfvertrouwen, kan consequenties hebben voor hun schoolprestaties: het is medebepalend voor de mate waarin leerlingen bereid zijn zich in te zetten voor het leren.

Reed, Kirschner, Jolles, 2015

Wees je bewust van gedrag en taalgebruik (leeridentiteit)

Volman 2017, Macareno, 2017

www.didactiefonline.nl

Leerkrachtniveau PO/VO:

Hoge verwachtingen van alle leerlingen
of beperkt differentiëren in verwachtingen

Fouten: kans om te leren voor leerlingen (*Dylan
William, Cijfers geven werkt niet uit*)

Fouten: reflectie op eigen les

Flexibel groeperen

Vaker groeperen op interesse dan op prestatie

Waarderen groepsinzet

Benadrukken mastery goals:
sturen op leren en taken ipv prestaties

Rubie-Davis, 2015 en Weinstein, 2002

www.didactiefonline.nl

Discussie: Voorkom scheefgroei

- Ambitieuze ouders
  - Organiseer huiswerkbegeleiding (BSA Utrecht)
  - Geen huiswerk
  - Schaduwwonderwijs
- Ledoux, 2015, Werfhorst, 2017, Elffers 2016 en 2018*

Help ze kiezen

- 1 op de 3 leraren groep 8 geeft systematisch voorlichting.
- Leerlingen worden actiever in keuzeproces.
- Leerlingen meer eens met het advies.

‘Voorlichting loont, voor de leerling’
Korpershoek, 2016

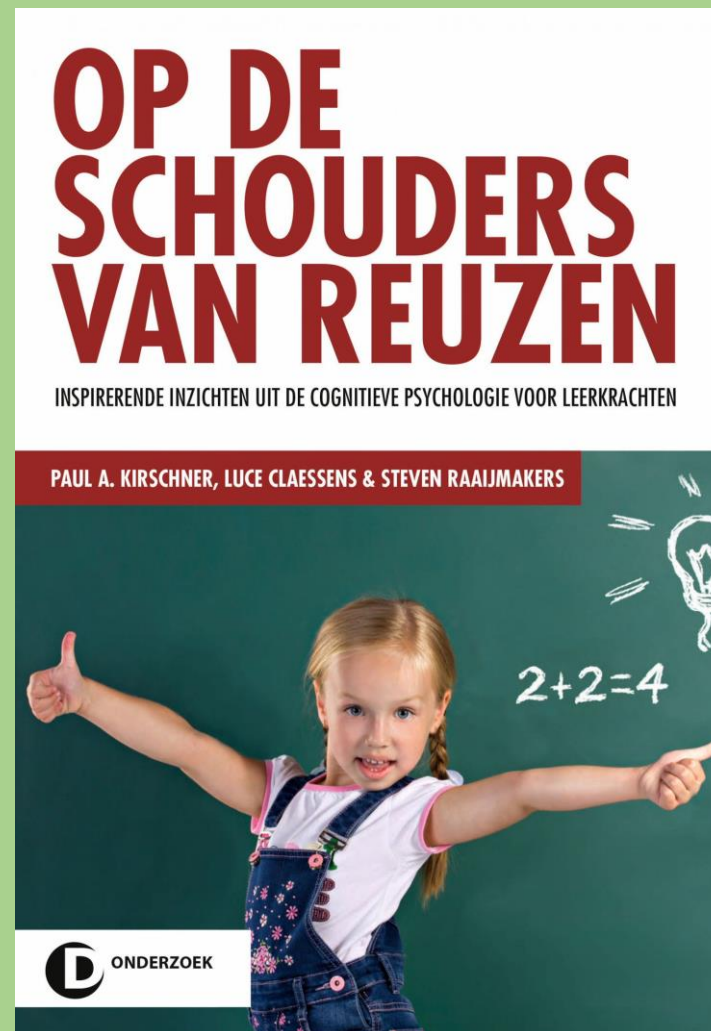
Warme overdracht helpt groep 8/brugklas
*Croese, Terpstra 2015, Van Tartwijk 2015, 2017, Jolles, Wubbels
divers*

Winnifred Jelier

Paul Kirschner

Dylan Wiliam/René Kneyber

www.didactiefonline.nl

Vragen? Feedback?

Alle artikelen en bronnen bij deze slideshow vind je op onze website. Wel even **inloggen** met je [abonneecode](#)...

www.didactiefonline.nl

Dank voor de aandacht!

Monique Marreveld

Facebook

DidactiefOnline

Twitter

@DidactiefOnline

Instagram

Didactiefonline

Mail

marreveld@didactiefonline.nl

Website

www.didactiefonline.nl

T

06206120

www.didactiefonline.nl